

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Birimi

Sayı : 50025531-639/
Konu : Yaban hayatı Birimi

TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Tarım Ve Orman Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde kurulan "Yaban Hayatı Birimi" hakkında adı geçen kurumdan alınan 05.02.2020 tarih ve 428980 sayılı yazının bir sureti ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır

Prof.Dr. Şeref ERDOĞAN
Rektör Yardımcısı

Ek: Yazı Sureti (7 sayfa)

Dağıtım:

Ceyhan Veteriner Fakültesi Dekanlığına
Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığına
Su Ürünleri Fakültesi Dekanlığına
Tıp Fakültesi Dekanlığına
Ziraat Fakültesi Dekanlığına

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü
Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Ticel
TS EN ISO/IEC 17025
AB-0048-T

Ek-1

Sayı : 76899830-599-E.428980

05.02.2020

Konu : Yaban Hayatı Birimi

DAĞITIM YERLERİNE

Bakanlığımız Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 23.10.2019 tarih ve E.3255445 sayılı yazıları ve Enstitü Müdürlüğümüzün 24.01.2020 tarih ve E.282036 sayılı Olur'ları ile Enstitü Müdürlüğümüz bünyesinde Yaban Hayatı Birimi oluşturulmuş olup ekte bulunan Gerekçe (Ek-1) ve Çalışma Usul ve Esaslarına (Ek-2) göre faaliyetini gerçekleştirecektir.

Bu kapsamlarda yürütülecek olan numune gönderme ve yerinde tetkik faaliyetlerinde ihtiyaç duyulan konularda, koordinasyonun sağlanması için Enstitü Müdürlüğümüz personeli Dr. Erdem DANYER ve Dr. Sabri HACIOĞLU ile irtibata geçilmesi hususunun Veteriner, Tıp, Orman, Su Ürünleri Fakülteleri, Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezleri, Biyoloji ve Çevre konularıyla ilgili çalışan tüm araştırmacı personelinize duyurulmasının;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Dr. Cevdet YARALI
Müdür

Ek :

- 1 - Gerekçe (3 sayfa)
- 2 - Çalışma Usul ve Esasları (3 sayfa)
- 3 - Dağıtım Listesi

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : VITXYJPA Evrak Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/tarim-ve-orman-bakanligi-ebys>

Ahmet Şefik Kolaylı Cad. No: 21

Tel: (0312) 326 00 90 Faks: (0312) 321 17 55

E-Posta: etlik.vkmae@tarimorman.gov.tr Kep: etlik.vkmae@gthb.hs01.kep.tr

Bilgi için: Sabri HACIOĞLU
Veteriner Hekim

VETERİNER KONTROL MERKEZ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ BÜNYESİNDE YABAN HAYATI BİRİMİNİN KURULMA GEREKÇESİ

Ek-2

Hayvan sağlığını ve halk sağlığını etkileyen hastalıkların büyük bir kısmının yaban hayatından köken aldığı değerlendirilmektedir. Bunların arasında **Kuduz, Batı Nil Virusu, Kırım Kongo Kanamalı Ateşi, Kuş Gribi, Tularemi** gibi patojenler öne çıkmaktadır. Yerleşim alanlarının sürekli genişlemesi nedeniyle yaban hayatı ile insan/evcil hayvan etkileşimi artmakta ve buna benzer hastalıkların yanında bilinmeyen hastalıklar da bulaşmaktadır. Bu nedenle bu alanlarda yapılacak çalışmalar ile halk ve hayvan sağlığını etkileyen hastalıkların erken teşhisi ile gerekli önlemlerin alınması mümkün kılınacaktır.

Ülkemiz birçok ana kuş göç yolu üstünde bulunmaktadır. Sulak alanlar, tüm yaban hayatın birbiriyle etkileşime girdiği noktalar. Göç sırasında da kuşlar sulak alanlarda konakladıkları için çevrede bulunan diğer canlılar ile etkileşime girerek deniz aşırı bölgelerden getirdikleri patojenleri ekosistemde bulunan diğer canlılara bulaştırabilmektedir. Bu bölgelerde avcılık faaliyetleri de sıklıkla yapılmakta ve bu sırada insan-hayvan etkileşimleri olmaktadır.

Halk sağlığının korunmasında veteriner hekimlerin en önemli rollerinden biri insanın çevresinde etkileşimde bulunduğu vahşi hayattan gelebilecek tehditleri belirlemek ve gerekli önlemlerin alınmasını sağlamaktır. Örneğin; yabani kuşlardan bulaşan önemli bir hastalık olan Batı Nil Virusu (BNV) son yıllarda Avrupa'daki insan ve hayvanları tehdit etmektedir. BNV, kuşlarda yüksek ve uzun süreli viremi ile seyrettiği için kıtalar arası bulaşmaya neden olmaktadır. Ülkelerde enfekte kuşların bulunduğu alanlar belirlenerek halk ve hayvan sağlığının korunmasında çalışmalar yapılabilir.

OIE'nin hastalıkla mücadele ve eradikasyon programlarında, yaban hayatında sirküle olan patojenlerin tespit edilmesi ve tiplendirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Örneğin; kuduz hastalığında havadan oral aşılama çalışması sonrasında tilkilerde antikor seviyesi değerlendirilmektedir. Başarılı bir aşılama sonrası yaban hayatı kaynaklı kuduz hastalığının azaldığı bilinmektedir.

OIE ve FAO'nun 2030 yılı hedefi olan PPR eradikasyonunda yaban hayatında çalışma yapılması da son basamağa geçebilmek için gereklidir. Gelecekte bu hastalıklar gibi birçok hastalıkta yaban hayatında çalışma yapılması hastalıkların kontrolü için gerekecektir.

Kurulacak bu birimde, söz konusu çalışmaların yapılabilmesi için vahşi hayatta tecrübesi olan ve araştırma yapabilecek personelin istihdamı sağlanarak bu alanda tecrübeli başka personelin de yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Örneğin; 2018 yılında Almanya'da ortaya çıkan BNV salgınında kuşlara nekropsi yapan veteriner hekimler bu konuda tecrübeli olmadıkları için

kendilerini enfekte etmişlerdir. Benzer şekilde, ülkemizde de yaban hayatı rehabilitasyon merkezleri hizmet vermekte ve buralarda yaban hayatıyla yakın etkileşim içinde bulunan personeller zoonoz hastalıklar açısından yüksek risk altındadır.

Ülkemizde yaban hayatı rehabilitasyon merkezi olarak çalışan kuruluşlar veya anabilim dalları, bakım besleme ve tedavi faaliyetlerinde bulunurken, gelen hastaların sağlık taramalarında eksiklikler olduğu bildirilmektedir. Bu nedenle yaban hayatı kaynaklı bir hastalık, rehabilitasyonda görev alan personellerin ve orada bulunan hayvanların sağlık durumu için tehlike oluşturmaktadır. Bu birimin kuruluş amaçlarından biride, bu tehlikeyi önleyebilmek için yaban hayatıyla etkileşimde bulunan kişilere öncelikle **zoonoz hastalıklar** konusunda eğitimler düzenlemek ve bilinçlendirme çalışmalarını yürütmek olacaktır.

Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Doğal Yaşam Ortamlarının Korunması Sözleşmesi (Bern) gibi birçok anlaşma ile koruma altında olan ve International Union for the Conservation of Nature (IUCN) kırmızı listesinde yer alan türlere ev sahipliği yapan ülkemizin, bu tür hayvanların soylarının devamının sağlanması için yapacağı çalışmalar, geleceğe yapılan çok önemli yatırımlardan biridir. Dünyadaki toplam nüfusu 700 civarında olan **Akdeniz foklarının** 350-400 tanesi kıyılarımızda yaşamaktadır. İnsan etkileşimi sonucu da (*ateşli silah, boğulma, ağa takılma gibi*) ölebilmekte ve sosyal toplum kuruluşlarınca bu konular adli mercilere kadar taşınabilmektedir. Bu tür durumlarda evcil hayvanlardan daha farklı fizyolojisi bulunan hayvanlar hakkında tecrübeli kişilerin incelemesi, doğru sonuca ulaşılmasında kolaylık sağlamaktadır. Bu sayede de fok, yunus ve balina gibi deniz memelileri ile ilgili belirtilen konularda yaşanan sorunlar ve eksiklikler tespit edilecek ve giderilmesine katkı sağlanacaktır.

Kurulacak birimin organizasyon veya rehberliğinde, ***halkı ve bilim dünyasını bilgilendirmek için eğitim, bilinçlendirme faaliyetlerinin yürütülmesi ve yaban hayat ile çalışan diğer kuruluşlar ile ekosistem sağlığı ve insan-yaban hayatı etkileşimi konusunda ulusal ve uluslararası projelerin yürütülmesi*** planlanmaktadır. Bu şekilde, ***yaban hayatı kaynaklı nedeni belirlenen veya belirlenemeyen hastalıkların evcil hayvanlarda oluşturduğu ekonomik kayıpların ve bazı bulaşıcı hastalıkların çok disiplinli bakış açısıyla erken tespit edilmesi ve önlem alınması*** amaçlanmaktadır.

Evcil hayvanlar (*sığır, koyun, keçi, köpek, kedi tavuk vb.*) ile yabani hayvanlar arasındaki hastalık sirkülasyonu, diğer laboratuvarlar ile kurulacak koordinasyon ile yakından takip edilebilecek ve yaban hayatında görülen hastalıklar hızlı bir şekilde paylaşılarak evcil hayvanları etkileyecek olası vakaların azaltılmasına önemli katkılar sağlanacaktır. Aynı şekilde yaban hayatı kaynaklı bir patojenin insanlara olası sıçraması öncesi tanısı konulabilecek ve Sağlık Bakanlığı ile paylaşılıp gerekli önlemlerin alınması sağlanacaktır.

Birimin faaliyetleri kapsamında, insan ve hayvanlara bulaşabilecek patojenlerin yaban hayatında tespiti sayesinde, ülkemiz için erken uyarı sistemi görevi görecektir.

Enstitü Müdürlüğümüze teşhis amacıyla gelen yaban hayatıyla ilgili numunelerin bilgisi, Numune Kabul ve Raporlama Birimi tarafından, laboratuvarların rutin olarak yaptıkları analizler dışındaki diğer analizler; ileride gerçekleştirilecek çalışmalar (*genetik analizler gibi*) için numune saklanması ve kayıtların tutulması için Yaban Hayatı Birimine de sevki ve belge paylaşımı yapılacaktır. ***Koruma altındaki veya nesli tükenme tehlikesi bulunan canlıların ölüm nedenleri araştırılarak bu canlıların korunması ve rehabilitasyonları için gerekli bilgiler elde edilerek, koruma çalışmalarına ve karar verici diğer mercilere de veri sağlanabilecektir.***

Birimin çalışmaları, çok disiplinli bir şekilde yürütülmesi planlanarak, ülkemizdeki yaban hayvanlarına ait her çeşit bilgi ve verinin (*insanlarla etkileşim, patojenler, genetik, anatomik, toksikolojik, ekolojik, vb.*) elde edilmesi vizyonu ile hareket edilecektir.

VETERİNER KONTROL MERKEZ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YABAN HAYATI BİRİMİ ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI

Ek-3

Amaç:

Yaban Hayatı Birimi kuruluş amacı; insan ve evcil hayvanları etkileyen veya etkileyebilecek olan hastalıkların yaban hayatındaki durumunu incelemek ve bu konuda ilgili kurum ve kuruluşlara destek olmaktır.

Kapsam (Görev Alanı):

Yaban hayatı biriminin görev alanı, Enstitü Müdürlüğümüze hastalık teşhisi amacıyla gelen yaban hayvanı numunelerinin rutin analizleri dışındaki araştırmaların yapılmasını koordine etmek, bu numunelere ait analiz bilgilerini toplamak, halk sağlığı ve zoonoz hastalıklar yönünden çalışmalar yapmak ve yaban hayatı sağlığının araştırılması konusunda survey çalışmaları planlamak ile görevlidir.

Tanımlar:

Evcil Hayvan: İnsan tarafından kültüre alınmış ve eğitilmiş hayvanları,

Yabani Hayvan: Doğada serbest yaşayan evcilleştirilmemiş ve kültüre alınmamış omurgalı ve omurgasız hayvanları,

Yaban Hayatı: Bir bölgenin yabani hayvanlarının toplu olarak içinde yaşadığı fauna ve florayı kapsayan sahaları,

Hayvanat Bahçesi: Evcil ve yabani hayvanların yılda en az yedi gün halka sergilendikleri yerleri,

The Convention on International Trade In Endangered Species of Wild Fauna and Flora

(CITES): 20/6/1996 tarihli ve 22672 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmeyi,

Bern Sözleşmesi: Avrupa’nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi

International Union for the Conservation of Nature (IUCN): Dünya Doğayı Koruma Birliği

Dayanak:

5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu (13 Haziran 2010 tarihli ve 27610 sayılı R.G.)

Veteriner Kontrol, Araştırma ve Üretim Kuruluşları Teşkilat Görev ve Çalışma Esasları Hakkında Talimat (13.09.1995 tarihli ve 63274 sayılı)

Tarım ve Orman Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü 23.10.2019 tarihli ve 71037622599-E.3255445 sayılı yazısı.

Koordinasyon:

Enstitü Müdürlüğüne hastalık teşhisi amacıyla gelen yaban hayvanlarına ait numune bilgisi, Numune Kabul ve Raporlama Birimi tarafından, Yaban Hayatı Birimi ile paylaşılır ve evrak sevki gerçekleştirilir. Yapılacak olan araştırmalar (rutin analiz dışındakiler), numunelerin durumuna göre Yaban Hayatı Birimi tarafından ilgili laboratuvarlar ile görüşülerek koordine edilir.

Görevleri:

1. Yaban hayvanlarına ait numune gelmesi durumunda ilgili laboratuvarlar ile koordinasyon kurarak viral, paraziter, bakteriyel hastalıkları ve diğer konuları araştırmak,
2. Enstitümüz Yaban Hayatı Birimince, yaban hayvanlarında görülen zoonoz ve hayvan hastalıklarının teşhisi, öncelikle Office International Des Epizooties'nin (OIE) kabul ettiği standart teşhis metotlarına ve kabul görmüş bilimsel makalelere göre yapılacak/yapılması sağlanacak,
3. Yaban hayvanlarının ölümünün veya hasta hayvanların bulunduğu durumunun tespit edilmesi veya bildirilmesi durumunda arazi çalışması yaparak, numune toplamak ve olası hastalıkları araştırmak,
4. Yaban hayvanlarının sağlığı ile ilgili çalıştığı konularda yetkili otoriteye ve uluslararası kurum ve kuruluşlara teknik yardım sağlamak ve bilimsel görüş sunmak,

5. Yaban hayatı ile ilgili çalıştığı konularda halkı bilgilendirmek için ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapmak ve bilgilendirmeye yönelik olarak internet sitesi hazırlamak ve güncel tutmak,
6. Evcil hayvanlarda ve insanlarda görülen bulaşıcı hastalıkların yaban hayatındaki durumunu araştırarak ilgili kurum ve kuruluşlara bilgi vermek,
7. Yaban hayatı ile etkileşim içinde olan kişilere zoonoz hastalıklar ve bulaşıcı hastalıklar konusunda bölgesel, ulusal veya uluslararası eğitim programları gerçekleştirmek,
8. Yaban hayatı konusunda çalışan kurum veya kuruluşlar ile (Veteriner Kontrol Enstitüleri, yaban hayvanı rehabilitasyon merkezleri, hayvanat bahçeleri, fakülteler, belediyeler, dernekler, federasyonlar vb.) düzenli açık bir diyalog içinde olmak, iş birliği yaparak araştırmalar, projeler, eğitim programları düzenlemek,
9. Hastalık eradikasyonlarında yapılacak ulusal ve uluslararası çalışmalarda yaban hayvanlarındaki hastalık durumlarını serosurvey veya izleme çalışmaları yapmak,
10. Ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşlar ile iş birliği kurarak araştırma projeleri yürütmek,
11. Hayvanat bahçeleri ile hayvan sağlığını ilgilendiren konuda ortak çalışmalar yürütmek,
12. Yaban Hayatı Biriminin gerçekleştirdiği yıllık faaliyetlerini Enstitü Müdürlüğüne bildirmek,
12. Yapılacak çalışmalarda Bern Sözleşmesi, CITES kuralları ve ilgili tüm mevzuat çerçevesinde yürütülmesini sağlamak,
13. Rutin analizler dışında yaban hayvanlarına ait numunelerde tespit edilen hastalıkları, Enstitü Müdürlüğüne ve Bakanlığa raporlamak,
14. Tüm çalışmalarında CITES ve Bern Sözleşmesi başta olmak üzere ilgili tüm ulusal ve uluslararası mevzuata uygun hareket etmek,
15. Enstitü Müdürlüğünün belirlediği diğer görevleri yerine getirmektir.